

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/49/2014
Identifikačné číslo spisu: 8111224776
Dátum vydania rozhodnutia: 14.04.2016
Meno a priezvisko: JUDr. Emil Franciscy
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:8111224776.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Emila Franciscyho a sudkýň JUDr. Daniely Sučanskej a JUDr. Eleny Siebenstichovej, v právnej veci žalobcu V. X., bývajúceho v V., zastúpeného JUDr. Michalom Feciľakom, advokátom so sídlom v Prešove, Jesenná č. 8, proti žalovaným 1/ V. P., 2/ I. P., 3/ U. Z., 4/ U.B., 5/ Ing. I. Z., 6/ I. Z., všetkým bývajúcim v V. a zastúpeným spoločnosťou PALŠA A PARTNERI ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA, s.r.o. so sídlom v Prešove, Masarykova č. 13, IČO: 36492086, o náhradu za obmedzovanie vlastníckeho práva, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 29 C 208/2011, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo 6. mája 2013 sp. zn. 1 Co 79/2012, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Odôvodnenie

1. Žalobca sa v konaní domáhal, aby súd zaviazal žalovaných 1/ až 6/ zaplatiť mu do troch dní náhradu za obmedzenie jeho vlastníckeho práva, ku ktorému došlo v období od 8. septembra 2009 do 7. septembra 2011. Uviedol, že je vlastníkom pozemku v katastrálnom území V. zapísaného na liste vlastníctva č. XXXXX ako parcela č. XXXX - zastavané plochy a nádvoria vo výmere XXX m² (ďalej len „sporná parcela“), ktorý nadobudol kúpnu zmluvou, na základe ktorej bol povolený vklad do katastra nehnuteľností rozhodnutím sp. zn. V 262/2007. Na spornej parcele stavebné bytové družstvo v roku 1973 bez súhlasu vtedajšieho vlastníka pozemku postavilo bytový dom súpisné č. XXXX (ďalej len „bytový dom“) so štyrmi bytmi, ktoré sú v súčasnosti - podľa výpisu z listu vlastníctva č. XXXX - vo vlastníctve žalovaných; na tomto liste vlastníctva je poznamenané, že k spornej parcele je zriadené vecné bremeno podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov (ďalej len „zákon č. 182/1993 Z.z.“). Žalobcovi, napriek tomu, že je vlastníkom spornej parcely, je odopieraná akákoľvek náhrada za pretrvávajúce obmedzenie (pokračujúce obmedzovanie) jeho vlastníckeho práva, ku ktorému bezpochyby dochádza. Za toto obmedzenie požadoval od žalovaných náhradu, ktorú vypočítal vo výške primeraného nájomného (12 €/m²).

2. Okresný súd Prešov rozsudkom z 27. apríla 2012 č.k. 29 C 208/2011-234 žalobu zamietol. V odôvodnení uviedol, že k spornej parcele vzniklo podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. vecné

bremeno (ex lege). Právny poriadok Slovenskej republiky definuje vecné bremeno ako právo niekoho iného než vlastníka veci, ktorého obmedzuje tak, že je povinný niečo trpieť, niečoho sa zdržať alebo niečo konať. Vecné bremená zriaďované zákonom takýto charakter majú, aj keď ich režim nie je celkom totožný s režimom zmluvných vecných bremien, pretože sa riadi špeciálnou právnou úpravou. Ak osobitná úprava neobsahuje riešenie týkajúce sa náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva, je táto právna situácia riešiteľná aj využitím čl. 11 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „Listina“), v zmysle ktorého možno vlastnícke právo obmedziť len za náhradu. K obmedzeniu vlastníckeho práva žalobcu k spornej parcele došlo v danom prípade zriadením vecného bremena. Finančná náhrada za takéto obmedzenie je jednorazová a nemá charakter opakujúceho sa plnenia. Krajský súd v Prešove už v iných rozhodnutiach (napríklad sp. zn. 18 Co 10/2010, 18 Co 11/2011) uzavrel, že nárok na zaplatenie finančnej náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva vecným bremenom v zmysle § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. má iba ten, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku v čase vzniku vecného bremena - to znamená k 1. septembru 1993, kedy nadobudol účinnosť zákon č. 182/1993 Z.z. Ďalší vlastník zaťaženej nehnuteľnosti, v danom prípade žalobca, už nadobudol pozemok zaťažený vecným bremenom. Vzhľadom na to, že vecné bremená in rem prechádzajú na nového nadobúdateľa spolu s vlastníctvom prevádzanej veci, nemôže sa nadobúdateľ (nový vlastník) už zaťaženého pozemku domáhať nejakej ďalšej finančnej náhrady. V prejednávanej veci bolo na pôvodnej vlastníčke spornej parcele, aby sa rozhodla, či nárok na túto finančnú náhradu uplatní alebo neuplatní. Bez ohľadu na to, ako sa rozhodla, treba konštatovať, že žalobcovi, ktorý spornú parcelu nadobudol v roku 2007, takéto právo nevzniklo. Nepatrí mu preto finančná náhrada za obmedzenie (pokračujúce obmedzovanie) jeho vlastníckeho práva, ktorej sa žalobou domáha. Súd prvého stupňa z týchto dôvodov jeho neopodstatnenú žalobu zamietol. Konštatoval, že o trovách konania bude rozhodnuté po právoplatnom skončení konania vo veci samej.

3. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Prešove napadnutý rozsudok potvrdil rozsudkom zo 6. mája 2013 sp. zn. 1 Co 79/2012. Zároveň zamietol návrh žalobcu na prerušenie konania. Samostatným výrokom rozsudku vyslovil, že dovolanie je prípustné so zreteľom na zásadný právny význam otázky, či „bráni nejaké ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu posudzovať náhradu za zákonné vecné bremeno podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. za jednorazovú“. V odôvodnení rozsudku konštatoval, že súd prvého stupňa vykonal vo veci dokazovanie v potrebnom rozsahu, na základe ktorého správne zistil skutkový stav a vo veci aj správne rozhodol. Odvolací súd poukázal na § 135c ods. 1 a § 151o Občianskeho zákonníka, ako aj § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. a zhrnul, že žalobca je vlastníkom spornej parcely nadobudnutej v roku 2007, na ktorej stojí bytový dom so štyrmi bytmi vo vlastníctve žalovaných a sporná parcela je zaťažená vecným bremenom, ktoré ex lege vzniklo v zmysle § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. Pokiaľ sa žalobca v súčasnosti domáha voči žalovaným náhrady za pretrvávajúce obmedzenie jeho vlastníckeho práva za obdobie od 8. septembra 2009 do 7. septembra 2011 vo výške obvyklého nájomného, treba vyriešiť otázku, či sa žalovaní na úkor žalobcu bezdôvodne obohatujú. Bezdôvodné obohatenie vzniká totiž nielen vtedy, keď sa protiprávne rozmnoží majetok obohateného, ale aj vtedy, keď sa doterajší majetok nezmenšil, hoci by k tomu došlo v prípade plnenia povinností obohacujúcim sa subjektom. Súd prvého stupňa správne uviedol, že finančná náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva zriadením vecného bremena v zmysle § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. má jednorazový charakter a patrí tomu, kto bol vlastníkom pozemku v deň, v ktorom tento zákon nadobudol účinnosť. Nároky uplatňované žalobcom v tomto konaní vo forme náhrady za pretrvávajúce (pokračujúce) obmedzovanie jeho vlastníckeho práva k spornej parcele vo výške primeraného nájomného nemajú oporu v zákone. V skutkovom a právnom rámci charakterizujúcom prejednanú vec sa žalobca nemôže domáhať náhrady za výkon práv, ktoré oprávneným subjektom vyplývajú z právneho vzťahu založeného § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. Odvolací súd z týchto dôvodov napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil ako vecne správny (§ 219 ods. 1 O.s.p.). Zamietnutie návrhu žalobcu na prerušenie konania, opodstatnenosť ktorého vyvodzoval z toho, že v inej skutkovo a právne podobnej veci (vedenej na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 20 Co 1/2011) bolo podané dovolanie, odvolací súd nevyhovел s odôvodnením, že nie sú dané predpoklady pre postup podľa § 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p. Na odôvodnenie pripustenia dovolania uviedol, že primerané plnenie zo zákonom zriadeného vecného bremena nie je výslovne upravené v zákone. O trovách odvolacieho konania rozhodne súd prvého stupňa v konečnom rozhodnutí o veci v zmysle § 224 ods. 4 O.s.p. a § 151 ods. 3

O.s.p.

4. Proti tomuto rozsudku podal žalobca dovolanie.

4.1. V dovolaní uviedol, že odvolací súd rozhodol na základe nesprávnych skutkových zistení a jeho rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. V danom prípade bolo síce vecné bremeno „in rem“ zriadené ex lege, právny vzťah vlastníka zaťaženej spornej parcely a vlastníkov „oprávnenej“ nehnuteľnosti nebol ale doteraz nijakým spôsobom vyrovnaný. Nesprávny je názor odvolacieho súdu, podľa ktorého by mal bez akejkoľvek náhrady trpieť užívanie predmetu jeho vlastníctva niekým iným. Zdôraznil, že sa nedomáha jednorazovej náhrady za zriadenie vecného bremena, ako to naznačil súd prvého stupňa. Ide mu o náhradu za nútené obmedzenie jeho vlastníckeho práva za obdobie vymedzené v žalobe. Odvolací súd nevyvrátil jeho argumenty, na ktoré poukazoval v konaní a adekvátne sa nevyrovnal s jeho právnymi námietkami. Súdny nepochopili správne, prečo odkázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 21. decembra 2009 sp. zn. 4 Cdo 89/2008 a nepostrehli, o čo mu v skutočnosti v konaní ide. Právna úprava obsiahnutá v zákone č. 182/1993 Z.z. je nedokonalá, nerieši predmetnú problematiku, ale to nie je dôvod, aby súdy nehľadali jej riešenie vo všeobecne uznávaných princípoch, medziiným v zásade, že za obmedzenie vlastníckeho práva patrí vlastníkovi náhrada. Nesprávny postup odvolacieho súdu viedol k nepreskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia a vade v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva vecným bremenom nemusí byť nevyhnutne jednorazová, môže mať aj formu opakujúceho sa plnenia. Vlastníkovi nehnuteľnosti zaťaženej vecným bremenom patria opakujúce sa náhrady (dovtedy, kým nie je definitívne usporiadaný vzťah medzi stranami daného právneho vzťahu), pričom, ako pripustil, jednotlivé náhrady podliehajú premlčaniu. Pokiaľ niektoré odvolacie súdy Slovenskej republiky v iných prípadoch (na ktoré sa vzťahuje zákon č. 66/2009 Z.z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky a o zmene a doplnení niektorých zákonov) priznávajú vlastníkovi pozemku právo na primeranú opakujúcu sa náhradu až dovtedy, kým nedôjde k vyrovnaniu práv a povinností z právneho vzťahu medzi vlastníkom pozemku a subjektom oprávneným z vecného bremena, o to viac patrí takáto náhrada vlastníkovi pozemku zaťaženého vecným bremenom v zmysle zákona č. 182/1993 Z.z., teda právneho predpisu, ktorý ani nepredpokladá, že by sa mu nejaká náhrada mala priznať. Iný výklad § 23 ods. 5 tohto zákona by bol v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava“) a tiež všeobecným princípom spravodlivosti. Žalobca vyjadril nesúhlas aj s formuláciou otázky, ktorú považoval odvolací súd za dôvod pre pripustenie dovolania (§ 238 ods. 3 O.s.p.). Podľa jeho presvedčenia totiž v skutkovo a právne obdobných situáciách môže ísť nielen o náhradu jednorazovú, ale tiež o náhradu opakujúcu sa (napríklad vo forme renty). Vznik vecného bremena (ex lege) predstavuje trvalý a kontinuálny stav, ktorý opodstatňuje aj opakujúce sa plnenie. Vlastník zaťaženej nehnuteľnosti sa preto môže kedykoľvek spätne (za uplynulé obdobie) domáhať plnenia, ktoré primerane zodpovedá rozsahu, v ktorom bolo obmedzené jeho vlastnícke právo. Žiadne ustanovenie platného právneho predpisu teda ani - naopak - nevyklučuje, aby náhrada za takto vzniknuté vecné bremeno mala formu opakujúceho sa plnenia. Z týchto dôvodov žiadal, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4.2. Dovolateľ v podaní zo 17. februára 2014 poukázal na to, že Krajský súd v Prešove vo viacerých skutkovo a právne rovnakých veciach (napríklad sp. zn. 1 Co 114/2012, 6 Co 226/2012, 8 Co 133/2012) zaujíma sčasti odlišné názory.

4.3. V neskoršom doplnení dovolania (z 18. augusta 2014) žalobca poukázal na to, že najvyšší súd rozhodnutím sp. zn. 6 Cdo 230/2013 zrušil rozhodnutia prvostupňového a odvolacieho súdu a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie s odôvodnením, že odvolací súd sa dostatočne nevyrovnal s odvolacou argumentáciou žalobcu, predovšetkým pokiaľ tvrdil, že mu nejde o jednorazovú náhradu za vecné bremeno zaťažujúce spornú parcelu, ale o náhradu za trvalé obmedzenie jeho vlastníckeho práva (t.j. o náhradu vo forme opakujúceho sa plnenia spätne za obdobie, po ktoré subjekt oprávnený z vecného bremena požíval výhody z tohto práva bez toho, aby vlastníkovi poskytoval primeranú náhradu).

4.4. V podaní z 21. novembra 2014 žalobca poukázal na rozhodovaciu prax Okresného súdu Bratislava I, Okresného súdu Bratislava II, Krajského súdu v Bratislave a Krajského súdu v Trnave a opätovne pripomenul podstatu právnych záverov, ktoré vyjadril najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 4 Cdo 89/2008.

4.5. Žalobca, doplňujúc svoju dovoláciu argumentáciu, 14. apríla 2015 poukázal na to, že v skutkovo a právne podobnej veci najvyšší súd rozhodnutím sp. zn. 2 Cdo 438/2013 zrušil dovolaním napadnuté rozhodnutie s tým, že je nepreskúmateľné, lebo odvolací súd sám vo svojom rozhodnutí dostatočne nevysvetlil riešenie právnej problematiky (otázky), so zreteľom na ktorú pripustil dovolanie (§ 238 ods. 3 O.s.p.). Podľa presvedčenia dovolateľa je v prejednávanej veci daný rovnaký dôvod pre zrušenie rozhodnutia odvolacieho súdu.

Podobne argumentoval dovolateľ v podaní z 8. apríla 2016.

5. Žalovaní 1/ až 6/ vo svojich písomných vyjadreniach uviedli, že odvolací súd rozhodol na podklade vecne správnych skutkových a právnych záverov. Poukázali na to, že žalobca vedie celkom 27 podobných sporov a neúspešne sa pokúšal aj o ingerenciu zo strany Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky. Podal tiež ústavnú sťažnosť, ktorú Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) odmietol ako zjavne neopodstatnenú uznesením sp. zn. IV. ÚS 320/2011. V tomto rozhodnutí ústavný súd konštatoval, že je ústavne akceptovateľný názor, podľa ktorého finančná náhrada za vznik vecného bremena je jednorazová. Žalovaní dali do pozornosti dovolacieho súdu aj rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 277/2009, v zmysle ktorého nárok na náhradu za užívanie nehnuteľnosti je nepochybne právom majetkovej povahy, ktoré podlieha premlčaniu vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe (§ 101 Občianskeho zákonníka). Je nepopierateľným faktom, že žalobca je vo svojich vlastníckych právach obmedzený existenciou vecného bremena. Toto vecné právo ale vzniklo legitímnym spôsobom - ex lege ako výraz vôle zákonodarcu, nie žalovaných. Podľa ich názoru žalobca nesprávne poukazuje na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 70/2011 tvrdiac, že ide o analogický prípad; ústavný súd totiž v tomto prípade nezaujal meritórne právne názory a sťažnosťou napadnuté rozhodnutie zrušil iba z procesných dôvodov. Žalovaní z týchto dôvodov žiadali neopodstatnené dovolanie zamietnuť a priznať im náhradu trov dovolacieho konania.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací [§ 10a ods. 1 O.s.p. (poznámka dovolacieho súdu: v ďalšom texte sa uvádza Občiansky súdny poriadok v znení pred 1. januárom 2015, lebo dovolanie bolo podané pred týmto dňom)] po zistení, že dovolanie podal včas žalobca (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený v súlade so zákonom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal, či je dovolanie opodstatnené.

7. V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. (viď ďalej 8.) a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (viď ďalej 9.).

7.1. V ustanovení § 238 ods. 3 O.s.p. je odvolaciemu súdu zverené oprávnenie založiť výrokom rozsudku prípustnosť dovolania v prípade, že toto rozhodnutie je zásadného právneho významu. Rozhodnutie odvolacieho súdu má zásadný význam spravidla vtedy, ak rieši takú právnu otázku, ktorá judikatúrou vyšších súdov nebola riešená alebo výklad ktorej v judikatúre týchto súdov nie je ustálený, alebo, ak odvolací súd posúdil určitú právnu otázku inak, než je riešená v konštantnej judikatúre vyšších súdov a rozhodnutie odvolacieho súdu predstavuje v tomto smere odlišné riešenie tejto právnej otázky (viď rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 4/2004).

7.2. Pokiaľ odvolací súd vysloví prípustnosť dovolania podľa § 238 ods. 3 O.s.p., je dovolateľ oprávnený napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu len z dôvodu, že spočíva na nesprávnom právnom

posúdení vecí, a to práve len v tej konkrétne vymedzenej „dovolacej“ otázke, pre ktorú bolo dovolanie pripustené (pozn.: vo vzťahu k dovolaniu pripustenému dovolacím súdom podľa § 238 ods. 3 O.s.p. sa uvedené ako principiálny, konštantný a nemenný prístup dovolacieho súdu jednotne aplikuje všetkými senátmi najvyššieho súdu v ich doterajšej rozhodovacej praxi - vid' napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 216/2009, 2 Cdo 173/2012, 3 Cdo 219/2011, 4 Cdo 28/2011, 5 Cdo 171/2009, 6 Cdo 115/2011, 7 Cdo 117/2011). Vzhľadom na to sa dovolací súd v predmetnom dovolacom konaní nemohol zaoberať žiadnymi skutkovými otázkami (na ich riešenie nie je oprávnený a ani vybavený procesnými prostriedkami - vid' § 243a ods.2 veta druhá O.s.p.), ale ani tými právnymi otázkami, so zreteľom na ktoré nebola odvolacím súdom vyslovená prípustnosť dovolania.

7.3. Pokiaľ žalobca vyjadril nesúhlas s obsahovou stránkou odvolacím súdom vymedzenej otázky (§ 238 ods. 3 O.s.p.), najvyšší súd pripomína, že oprávnenie založiť prípustnosť dovolania proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, proti ktorému by inak dovolanie nebolo prípustné, zveruje ustanovenie § 238 ods. 3 O.s.p. výlučne odvolaciemu súdu. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu už dávnejšie dospela k záveru, že ak odvolací súd vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku prípustnosť dovolania nevysloví, dovolací súd nie je oprávnený skúmať, či ide o vec zásadného právneho významu (porovnaj tiež R 38/1993 a rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 16/2001, 3 Cdo 215/2007, 3 Cdo 254/2007, 3 Cdo 225/2009, 3 Cdo 20/2011 a 3 Cdo 146/2013).

Občiansky súdny poriadok účastníkovi konania nepriznáva „procesné oprávnenie domôcť sa vyslovenia prípustnosti dovolania“. Ak odvolací súd nevyhoví účastníkovi a nevysloví prípustnosť dovolania, dovolanie podľa § 238 ods. 3 O.s.p. prípustné nie je (porovnaj tiež II. ÚS 348/08). Pokiaľ teda účastník konania nemá procesné právo, aby dovolanie bolo (vôbec) pripustené, o to viac nemá procesné oprávnenie domáhať sa, aby prípustnosť dovolania bola vyslovená spôsobom zodpovedajúcim jeho predstavám.

8. So zreteľom na § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. najvyšší súd skúmal, či v konaní nedošlo k niektorej z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia ide o vadu tejto povahy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný; ak v konaní došlo k niektorej z väd vymenovaných v § 237 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie neprípustné (vid' napríklad R 117/1999, R 34/1995 a tiež rozhodnutia najvyššieho súdu uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 38/1998 a č. 23/1998).

8.1. Vady konania vymenované v § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. neboli v dovolaní namietané a v dovolacom konaní ich existencia ani nevyšla najavo.

8.2. Dovolateľ namieta, že mu v konaní bola odňatá možnosť pred súdom konať.

Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie taký procesne nesprávny a zákonu sa prieciaci postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie tých procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a svojím postupom pri vedení konania odňal účastníkovi konania jeho procesné práva [v zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - vid' napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazeráť do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby

mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.).

8.3. Pre prípad, že žalobca namieta nesprávnosť postupu súdov v procese zisťovania skutkových podkladov pre rozhodnutie, dovolací súd uvádza, že neúplnosť alebo nesprávnosť skutkových zistení a skutkových záverov nie je v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu považovaná za dôvod zakladajúci procesnú vadu konania v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. (obdobne tiež R 42/1993, R 37/1993, R 125/1999, R 6/2000 a rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 2 Cdo 130/2011, 3 Cdo 248/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, a 7 Cdo 38/2012).

Súd nie je viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu (viď § 120 ods. 1 O.s.p.), a nie účastníkov konania. Postup súdu, ktorý v priebehu konania nevykonal všetky účastníkom navrhované dôkazy alebo vykonal iné dôkazy na zistenie skutkového stavu, nezakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podľa § 237 písm. f/ O.s.p., lebo týmto postupom súd neodňal účastníkovi možnosť pred súdom konať (porovnaj R 37/1993 a R 125/1999). Ani nesprávne vyhodnotenie dôkazov nie je vadou konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

8.4. K námietke žalobcu, že rozhodnutia súdov sú nedostatočne odôvodnené, dovolací súd uvádza, že judikatúra najvyššieho súdu už dávnejšie (viď R 111/1998) považovala nepreskúmateľnosť rozhodnutia za „inú vadu konania“, ktorá prípustnosť dovolania nezakladá. Správnosť takého nazerania na právne dôsledky nepreskúmateľnosti potvrdzujú tiež rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky o sťažnostiach proti tým rozhodnutiam najvyššieho súdu, ktoré zotrvali na právnych záveroch súladných s R 111/1998 (viď napríklad rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 364/2015, II. ÚS 184/2015 a III. ÚS 288/2015).

Vzhľadom na pretrvávajúcu nejednoznačnosť názorov senátov najvyššieho súdu v otázke, aké sú procesné dôsledky skutočnosti, že dovolaním napadnuté rozhodnutie je nedostatočne odôvodnené (nepreskúmateľné), bolo na rokovaní občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré sa uskutočnilo 3. decembra 2015, prijaté zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. Toto stanovisko, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, považuje dovolací súd za plne opodstatnené aj v preskúmvanej veci. Dodáva, že obsah spisu nedáva žiadny podklad pre to, aby sa na daný prípad uplatnila druhá veta tohto stanoviska, ktorá predstavuje krajinú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabikh proti Rusku, rozsudok z roku 2003).

Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd v prejednávanej veci nepovažuje za príliehavý odkaz žalobcu na tie rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré uviedol v podaniach označených v bodoch 4.3. a 4.5.

9. Plniac povinnosť vyplývajúcu z § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p. sa dovolací súd zaoberal aj otázkou, či v konaní nedošlo k niektorej z tzv. iných procesných väd majúcich za následok nesprávne rozhodnutie veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Inou vadou sa rozumie procesná nesprávnosť majúca za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, ktorú nemožno podriaďiť pod § 237 O.s.p., jej dôsledok sa ale mohol prejaviť na výsledku konania formulovanom vo výroku rozhodnutia. Podľa názoru dovolacieho súdu v preskúmvanej veci nedošlo k dovolateľom namietanej „inej“ vade - nepreskúmateľnosti.

Dovoláním napadnuté rozhodnutie uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská procesných strán k prerokúvanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania a

právne predpisy, z ktorých vyvodil svoje právne názory vysvetlené v odôvodnení. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvého stupňa a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca späťnosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Za „inú“ vadu konania nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

K námietke žalobcu, že odvolací súd sa nevyjadril k jeho odvolacej argumentácii v celom žalobcom očakávanom rozsahu, dovolací súd uvádza, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania (I. ÚS 241/07). Odvolací súd, riadiac sa svojím právnym názorom, považoval za rozhodujúce to, že na báze žalobcom opísaného skutkového stavu prichádza do úvahy výlučne náhrada za vznik vecného bremena, a to v jej jednorazovej forme. Z tohto dôvodu odvolateľom nastolené otázky nemali z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom „podstatný význam“, preto sa k nim osobitne nevyjadroval. Podľa právneho názoru najvyššieho súdu nemožno tomuto postupu odvolacieho súdu nič vytýkať.

10. Žalobca namieta, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, keď súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo keď síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo keď zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Podľa § 151o ods. 1 Občianskeho zákonníka, vecné bremená vznikajú písomnou zmluvou, na základe závetu, v spojení s výsledkami konania o dedičstve, schválenou dohodou dedičov, rozhodnutím príslušného orgánu alebo zo zákona. Právo zodpovedajúce vecnému bremenu možno nadobudnúť tiež výkonom práva (vydržaním); ustanovenia § 134 tu platia obdobne. Na nadobudnutie práva zodpovedajúceho vecným bremenám je potrebný vklad do katastra nehnuteľnosti. Podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z., ak vlastníkom domu nie je vlastníkom pozemku, vzniká k pozemku právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ktoré sa zapíše do katastra nehnuteľností.

10.1. Identickú „dovolaciu otázku“, so zreteľom na ktorú bolo dovolanie pripustené aj v preskúmvanej veci, už najvyšší súd riešil v konaní sp. zn. 7 Cdo 26/2014, v ktorom posudzoval opodstatnenosť dovolania podaného proti rozhodnutiu v právnej veci vedenej na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 20 Co 1/2011 (teda vo veci, s poukázaním na ktorú žalobca v preskúmvanom prípade žiadal prerušiť konanie). V predmetnej veci odvolací súd pripustil dovolanie na otázku, či bráni nejaké ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu považovať náhradu za zákonné vecné bremeno podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. za jednorazovú.

Najvyšší súd v rozsudku z 24. marca 2015 sp. zn. 7 Cdo 26/2014 konštatoval, že vecné bremeno okrem toho, že môže vzniknúť písomnou zmluvou, na základe závetu, rozhodnutím súdu, môže vzniknúť aj priamo zo zákona. Zákonom zriadené vecné bremeno je vlastníkom povinný rešpektovať v nevyhnutnej miere a rozsahu a za obmedzenie svojho vlastníckeho práva má právo žiadať náhradu. V prípade vecných bremien zriadených priamo zo zákona ide vo svojej podstate o určitý druh verejnoprávneho obmedzenia vlastníka nehnuteľnosti. Toto obmedzenie vlastníckych práv je výrazom prevahy verejného záujmu nad záujmom jednotlivca bez toho, aby toto zasahovanie bolo podmienené súhlasom zo strany dotknutého vlastníka.

Vecné bremená zriadené ex lege majú špecifický režim, upravený verejnoprávnymi predpismi, na základe ktorých boli zriadené. Zároveň však majú aj súkromnoprávny prvok. Vecné bremeno totiž charakterizuje občianske právo ako právo niekoho iného než vlastníka veci, ktorého obmedzuje tak, že je povinný niečo trpieť, niečoho sa zdržať alebo niečo konať. Tzv. zákonné vecné bremená tento charakter

majú tiež. Ich režim nie je úplne totožný s režimom zmluvných vecných bremien, pretože sa riadia špeciálnou úpravou právnych predpisov, avšak nejde o komplexnú úpravu, ktorá by vylučovala použitie všeobecnej úpravy občianskeho práva o vecných bremenách. Ak tieto špeciálne predpisy nemajú zvláštnu úpravu, riadi sa ich režim všeobecnou úpravou občianskoprávnou. Subsidiárne použitie všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka vyplýva aj z ustanovenia § 3 ods. 1 zákona č. 182/1993 Z.z., podľa ktorého „ak tento zákon neustanovuje inak, vzťahuje sa na práva a povinnosti vlastníkov domov, bytov a nebytových priestorov Občiansky zákonník a osobitné predpisy.“ Preto aj keď v danom prípade zákon č. 182/1993 Z.z. neuvádza, že vecné bremeno vzniknuté podľa § 23 ods. 5 tohto zákona vzniká len za náhradu, je potrebné v tejto súvislosti vychádzať aj z čl. 11 ods. 4 Listiny a čl. 20 ods. 4 Ústavy.

Finančná náhrada za zriadenie vecného bremena je nepochybne majetkovým právom osoby, ktorá je povinným subjektom z vecného bremena. Predmetné vecné bremeno vzniká „in rem“, vzťahuje sa na každého vlastníka zaťaženého pozemku bez ohľadu na spôsob zmeny vlastníctva. Nemožno teda jeho vznik posudzovať samostatne v prípade každého nového vlastníka zaťaženého pozemku. Finančná náhrada za vznik vecného bremena je nepochybne jednorazová; nemá teda charakter opakovaného plnenia. Je nelogické, aby pri každej zmene vlastníka mal nový majiteľ zaťaženého pozemku nový nárok na finančnú náhradu za už vzniknuté vecné bremeno.

10.2. Právne závery uvedené vyššie (10.1.) zastáva dovolací súd aj v preskúmvanej veci. Názor, ku ktorému dospel Krajský súd v Prešove a na ktorom založil svoj rozsudok zo 6. mája 2013 sp. zn. 1 Co 79/2012 (že za skutkových okolností, ktoré sú opísané v žalobe a ktoré žalobca konkretizoval v priebehu konania, neprichádza do úvahy náhrada za pretrvávajúce obmedzenie jeho vlastníckeho práva vo forme opakujúceho sa finančného plnenia), považuje dovolací súd za plne opodstatnené aj v preskúmvanej veci.

10.3. K obmedzeniu vlastníka takého pozemku, na ktorom v čase nadobudnutia účinnosti zákona č. 182/1993 Z.z. (1. septembra 1993) bol bytový dom vo vlastníctve niekoho iného, došlo jednorazovo - v zmysle § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z.

Uvedené ustanovenie sledovalo cieľ predísť možnosti, že vzťah vlastníka pozemku a vlastníka stavby zostane neupravený (v tom zmysle, že vlastníka stavby nebude mať titul na užívanie pozemku). Zvolená bola koncepcia úpravy ich vzťahu zákonným vecným bremenom v zmysle § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. s tým, že finančné vyrovnanie práv a povinností vyplývajúcich z obsahu právneho vzťahu založeného týmto zákonom sa uskutoční (môže uskutočniť) podľa všeobecných zásad vyrovnania vzťahu medzi vlastníkom a tým subjektom, ktorý výkonom svojich vlastných práv obmedzil práva vlastníka.

10.3.1. Ak by v súčasnosti bol vlastníkom pozemku ten istý vlastník, ktorý ním bol v deň nadobudnutia účinnosti zákona č. 182/1993 Z.z. (1. septembra 1993), zrejme by v praxi nevznikali pochybnosti o tom, že a/ uvedeným dňom došlo ex lege k obmedzeniu jeho vlastníckeho práva vecným bremenom v zmysle § 23 ods. 5 tohto zákona, b/ uvedeným dňom mu (aj) v zmysle všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka vzniklo právo na náhradu za toto obmedzenie, c/ od uvedeného dňa mal vlastník možnosť uplatniť svoje právo na náhradu za obmedzenie jeho vlastníckych práv v Občianskym zákonníkom stanovenej dobe.

Pokiaľ tento (nezmenený) vlastník právo na náhradu za obmedzenie svojho vlastníctva neuplatnil v stanovenej dobe, došlo k premlčaniu jeho práva a v súčasnosti sa už nemôže domáhať žiadnej náhrady za obmedzenie jeho vlastníckeho práva.

Ak tento (nezmenený) vlastník pozemku svoje právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva, ku ktorému došlo 1. septembra 1993 ustanovením § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. úspešne uplatnil a bola mu - či už na základe dohody dotknutých subjektov alebo rozhodnutia súdu - poskytnutá náhrada, boli jeho práva uspokojené a v súčasnosti mu už z tohto titulu (obmedzenia jeho vlastníckych práv)

nepatrí žiadna ďalšia náhrada za akési „nové“ alebo „pretrvávajúce obmedzenie vlastníctva“.

10.3.2. Na podstate vyššie uvedeného (10.3.1.) nemôže nič zmeniť, ak odo dňa účinnosti zákona č. 182/1993 Z.z. došlo k zmene v osobe vlastníka pozemku zaťaženého vecným bremenom v zmysle § 23 ods. 5 tohto zákona.

Aj vtedy, ak došlo k takejto zmene v osobe vlastníka pozemku, treba naďalej rozlišovať jednak tú skutočnosť, že priamo zákon č. 182/1993 Z.z. upravil samotný vecnoprávny vzťah vlastníka pozemku a vlastníka stavby (vecným bremenom obmedzujúcim vlastníka pozemku), jednak skutočnosť, že - pokiaľ tento zákon osobitne neupravil vzájomné (finančné) vyrovnanie nositeľov práv a povinností tvoriacich obsah tohto právneho vzťahu - prichádzala do úvahy možnosť ich vyrovnania podľa všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka (avšak len do doby stanovenej zákonom).

10.4. Nadväzujúc na tieto úvahy dovolací súd uzatvára, že bez ohľadu na to, či vlastník pozemku, ktorému 1. septembra 1993 (dňom účinnosti zákona č. 182/1993 Z.z.) vzniklo právo na jednorazovú náhradu za vecné bremeno vzniknuté ex lege v zmysle § 23 ods. 5 tohto zákona, túto náhradu uplatnil alebo neuplatnil, resp. či mu náhrada bola alebo nebola vyplatená, súčasnému vlastníkovi tohto pozemku (bez ohľadu na to, kto ním je) nepatrí právo na nejakú ďalšiu náhradu za pretrvávajúce obmedzenie jeho vlastníckeho práva.

10.5. Pre úplnosť dovolací súd poznamenáva, že podstatu predmetného názoru (10.2.) považoval za „ústavne udržateľný“ aj ústavný súd v rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 227/2012. Ani ďalšie rozhodnutia ústavného súdu vydané vo veciach, v ktorých posudzoval ústavnosť rozhodnutí založených na obdobných záveroch (sp. zn. I. ÚS 474/2013, IV. ÚS 227/2012, I. ÚS 1/2012, II. ÚS 506/2011), na tom nič nezmenili.

10.6. Treba tiež dodať, že v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 89/2008 išlo o problematiku zaplatenia náhrady titulom obmedzenia vlastníckeho práva k pozemku jeho zaťažením „zákoným vecným bremenom“ v prospech vlastníka energetického zariadenia. Najvyšší súd v tomto rozhodnutí uviedol, že ak by zákony upravujúce tzv. zákonné vecné bremená neriešili poskytovanie náhrad za takéto bremená, bolo by možné odvodiť ich poskytnutie priamo z čl. 20 ods. 5 Ústavy, prípadne z § 128 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

Rozsudok Krajského súdu v Prešove zo 6. mája 2013 sp. zn. 1 Co 79/2012 nie je v rozpore s názorom najvyššieho súdu vyjadreným vo veci sp. zn. 4 Cdo 89/2008: nepopiera, že za obmedzenie práva vlastníka pozemku v zmysle § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. patrí vo všeobecnosti náhrada, konštatuje ale, že náhrada patrila len tomu, kto bol vlastníkom spornej parcely v čase, keď tento zákon nadobudol účinnosť, a že - v okolnostiach prejednávanej veci - žalobca na ňu nemá nárok.

11. Vzhľadom na to, že dovolateľ neopodstatnene namieta, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), najvyšší jeho dovolanie zamietol (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

12. O trovách dovolacieho konania najvyšší súd nerozhodol z týchto dôvodov:

V zmysle § 151 ods. 3 O.s.p. v zložitých prípadoch, najmä z dôvodu väčšieho počtu účastníkov konania alebo väčšieho počtu nárokov uplatňovaných v konaní súd môže rozhodnúť, že o trovách konania rozhodne do 30 dní po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej; ustanovenie § 166 sa nepoužije. Ustanovenia odsekov 1 a 2 platia primerane s tým, že lehota troch pracovných dní plynie od právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

Na obsah a účel ustanovenia § 151 ods. 3 O.s.p. nadväzuje § 224 ods. 4 O.s.p., podľa ktorého ak odvolací súd rozhoduje o odvolaní proti rozhodnutiu vo veci samej, ktorým nebolo rozhodnuté o trovách konania z dôvodu postupu podľa § 151 ods. 3, o trovách odvolacieho konania rozhodne súd prvého

stupňa (§ 224 ods. 4 O.s.p.).

Súd prvého stupňa po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej rozhodol o trovách konania, jeho rozhodnutie bolo ale napadnuté odvolaním, o ktorom dosiaľ nebolo rozhodnuté. Najvyšší súd v obdobných prípadoch konštantne zastáva názor, že ak rozhoduje o dovolaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, ktorým nebolo rozhodnuté o trovách konania z dôvodu postupu podľa § 151 ods. 3 a § 224 ods. 4 O.s.p., o trovách dovolacieho konania rozhodne súd prvého stupňa (viď napríklad sp. zn. 3 Cdo 188/2013, 3 Cdo 208/2014, 3 Cdo 506/2014, 3 Cdo 180/2015, 3 Cdo 470/2015, 3 Cdo 898/2015).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.